

Deze keer kruipt Timothée Chalamet in de huid van de **enigmatische chocolatier**

Gene Wilder, Timothée Chalamet en Johnny Depp vertolkten Wonka, elk op hun eigen manier.

© GETTY IMAGES/ SBS BELGIUM/ WARNER BROS VIA PICTURES VIA AP

Waarom we steeds meer Willy Wonka willen

Na Gene Wilder en Johnny Depp mag Timothée Chalamet de opvallende outfits van Willy Wonka aantrekken. Waarom blijven we stormlopen voor de gekke en/of geniale chocolade-fabrikant? En is Willy Wonka een kindervriend, of net een wrede sadist?

EWOUDE CEULEMANS

'B

ij mijn entree zou ik graag door de deur komen met een wandelstok en wankelend naar het publiek lopen. Nadat het publiek ziet dat Willy Wonka kreupel is, fluisteren ze onder elkaar en worden ze heel stil. En terwijl ik naar ze toe loop, blijft mijn wandelstok steken in een van de straatstenen en vanzelf rechtstaan; maar ik blijf verder lopen tot ik beseft dat ik mijn wandelstok niet langer heb. Ik begin voorover te vallen en net voor ik de grond raak, doe ik een mooie, voorwaartse koprol en spring ik weer recht, onder luid applaus."

Dat stelde Gene Wilder voor aan *Willy Wonka and the Chocolate Factory*-regisseur Mel Stuart, en zo geschiedde: het werd een beroemde scène uit de Roald Dahl-verfilming, en "vanaf dat moment," beargumenteerde Wilder tegenover zijn regisseur, "weet niemand meer of ik lieg of de waarheid vertel."

Willy Wonka werd een van de beroemdste rollen uit Wilders carrière. 34 jaar later was het aan Johnny Depp om zich de hoge hoed en purperen mantel van Roald Dahls beroemde chocolatier aan te meten, in Tim Burtons *Charlie and the Chocolate Factory*. Hij baseerde zijn interpretatie van het personage, zo vertelde hij later in de talkshow van Ellen DeGeneres, op "hoe George W. Bush zou zijn, als hij ongelooflijk stoned zou zijn". En nu, weer achttien jaar later, is het aan Timothée Chalamet om Willy opnieuw te leven brengen in *Wonka*, een *origin story* van het iconische personage.

Voor Roald Dahl zelf was nochtans niet Willy Wonka, maar Charlie Bucket het hoofdpersonage van de roman die hij in 1964 publiceerde onder de titel *Charlie and the Chocolate Factory*, een verhaal over een arm jongetje die dankzij de gouden wikkel rond een chocoladereep de kans krijgt om, samen met vier andere kinderen, de fabriek van de beruchte chocolademaker Willy Wonka te bezoeken. Een idee dat stamt uit Dahls eigen kinder-tijd, weet Leander Duthoy (Universiteit Antwerpen), die werkt aan een doctoraat

over jeugdliteratuur en in aanloop naar de release van *Wonka* Dahls boek opnieuw ter hand nam.

"Dahl is opgegroeid in de buurt van de Cadbury-fabriek, en als jongetje mocht hij er de nieuwe chocolade proeven. Hij droomde ervan om zelf een nieuwe chocolade uit te vinden."

Toen *Charlie and the Chocolate Factory* zeven jaar later na de publicatie van het boek werd verfilmd, werd het productie-budget grotendeels voorzien door een Amerikaanse voedingsfabrikant. Quaker Oats was zinnens om Willy Wonka-snoep op de markt te brengen en stond erop dat daarom de titel werd aangepast. *Charlie and the Chocolate Factory* werd *Willy Wonka and the Chocolate Factory*, en Gene Wilder was de ster van de film - ook al duurde het zo'n drie kwartier voor hij zijn beruchte, koprollende entree maakte.

DROMER VAN DROMEN

Dahl zelf vond die hele verfilming maar niets. Hij vond Wilder "te pretentius" voor de rol van Willy Wonka - hij had liever de Britse komiek Spike Milligan gezien - en vond de liedjes, zoals 'Pure Imagination', "te gesuikerd, te sappig en te sentimenteel". De auteur was ook razend over hoe de verhaallijn regelmatig afwijkt van die in het boek en over de verandering van de titel. "Hij vond dat de film te veel focuste op Willy Wonka en

'Hij is niet per se kwaadaardig, maar je voelt toch dat je voor hem moet opletten'

LEANDER DUTHOY
WERKT AAN DOCTORAAT OVER
JEUGDLITERATUUR (UANTWERPEN)

speler en een oplichter” en “een onmenselijk monster”, terwijl Wonka zichzelf meer ziet als “een dromer van dromen”. Duthoy: “Er zit een donker kantje aan Willy Wonka. Hij is iemand die niet perse kwaadaardig is, maar van wie je toch voelt dat je voor hem moet opletten. Hij is niet altijd lief tegen de jonge personages, hij kan zelfs heel gemeen zijn tegen kinderen.”

Als de gulzige jongen Augustus Gloop uit Wonka's chocoladerivier probeert te drinken en kopje-onder gaat, is Wonka meer bezorgd om zijn product dan om het kind. Vervolgens roept diens moeder:

“Sta daar niet zo te staan, doe iets!”
Waarop Wonka onbewogen reageert: “Help. Police. Murder”, om vervolgens op z'n

doeie gemakje toe te kijken hoe hij in een gigantische pijp wordt weggezogen. Ook Veruca Salt, Violet Beauregarde en Mike Teevee verdwijnen door hun eigen toedoen in de chocoladefabriek.

“Het komt Willy Wonka goed uit dat de kinderen zichzelf uitschakelen”, zegt Duthoy. “Hij houdt ze niet tegen wanneer ze zichzelf in gevaar brengen. Er is bij hem geen enkel gevoel van urgentie, het is zelfs zijn bedoeling. Een van de kinderen komt in een afvalput terecht, die uitkomt in een verbrandingsoven. Wonka zegt niet zeker te weten of die oven vandaag al dan niet aan staat, en als lezer weet je niet of hij dat meent of niet.”

Het is dat enigmatische dat van Willy Wonka zo'n aantrekkelijk figuur maakt. “Dat is een van de aspecten die hem zo iconisch maken”, stelt Duthoy. “Dat mysterieuze, dat fantastische. Hij is een beetje als een fee die gewone mensen door een betoverd bos leidt. Want het begin van het verhaal is gegrond in iets wat toch de realiteit benadert, en pas vanaf je de fabriek van Willy Wonka betreedt, kom je in een fantastische wereld terecht.”

AFKEER VOOR FAMILIE

Zowel in het boek als in de film van Mel Stuart blijft het onduidelijk wáár de excentrieke chocolatier precies vandaan komt. “We weten eigenlijk heel weinig van Willy Wonka”, legt Duthoy uit. “Het enige wat wordt verteld, is dat hij ooit een gewone fabriek had, die hij heeft gesloten nadat andere chocolademakers bij hem spioneerden. Verder wordt er in het boek eigenlijk niets over zijn achtergrond verteld.”

Dat is waar Tim Burton achttien jaar geleden, met de hulp van Johnny Depp, verandering in probeerde te brengen. Doorheen *Charlie and the Chocolate Factory* etaleert Willy Wonka, die een stuk minder aimabel lijkt dan in de versie van Gene Wilder, een grote afkeer voor familie. “Kijk naar mij - ik had geen familie en ik ben een geweldig succes”, zegt hij, en wanneer hij Charlie uitnodigt om in de chocoladefabriek te komen wonen, zal die zijn familie nooit meer weerzien, maakt Wonka duidelijk: “Beschouw dat als een bonus!” Uiteindelijk blijkt dat Wonka's haat voor familie voortkomt uit de strenge regels van zijn vader, een tandarts die zijn zoon verbood ooit snoep te eten.

Niet alleen op het witte doek blijven er overigens nieuwe interpretaties van Willy Wonka komen. Het verhaal van de gekke en/of geniale chocolademaker werd ook al op de planken gebracht, in 2013 op de Londense West End en vier jaar later op Broadway in New York, waarbij Wonka vertolkt werd door Christian Borle. “We hebben geprobeerd hem om echt menselijk te maken”, vertelde Borle destijds in *The New York Times*, “in plaats van een buitenaardse excentriekeling. We zien hem als een gekwetst figuur, een maf figuur, maar een genie die ook een ziel heeft.”

“Ik denk dat het verhaal zich daarom zo goed leent tot verfilmingen: er is ruimte om gaten in te vullen”, vertelt Duthoy. “Dat is ook wat de nieuwe film probeert te doen.” Daarbij wordt de verfilming van Tim Burton en de incarnatie van Johnny Depp genegeerd, zo blijkt. Van een vader is geen sprake in *Wonka*, van een moeder,

vertolkt door Sally Hawkins, wel. In *Variety* noemde Timothée Chalamet zijn interpretatie van Willy een “bijvoeging” aan de “onaanraakbare, perfecte performance” van Gene Wilder in de originele film uit 1971. “Meewerken aan iets voor een niet-cynisch jong publiek, is een groot plezier”, zei de jonge filmster uit *Call Me By Your Name* en *Dune* ook. “Dat is waarom ik wilde meedoen. In een tijd en klimaat van intense politieke retoriek, en wanneer er voortdurend zo veel slecht nieuws is, zal dit hopelijk een stukje chocolade blijken.”

Zo is er een nieuwe generatie kinderen die kennis kan maken met Willy Wonka: “een blijvend fascinerende figuur voor generaties kinderen”, zoals filmcriticus Guy

Lodge het samenvatte in *The Guardian*, “terwijl de eigenlijke held van Dahls verhaal vervaagde in de schaduw van zijn hoge hoed. Niemand heeft ooit interesse getoond in spin-offs over Charlie, en Dahls eigen vervolg, *Charlie and the Great Glass Elevator*, is nooit verfilmd. Het is Wonka, de vreemde, sadistische, kinderachtige tovenaer en *devil-may-care* kapitalist, van wie mensen en producers geen genoeg kunnen krijgen, en wie kan hen dat kwalijk nemen? Wonka is raar en droog en ondoorgrondelijk - Charlie is saai, onzelfzuchtig en ongevaarlijk.” Tot spijt van wie het benijdt - Roald Dahl inclusief.

Wonka, vanaf woensdag in de bioscoop.

RECENSIE

Tegen alle verwachting in om van te snoepen, voor het hele gezin

★★★★★
Wonka
Paul King

Paddington-regisseur Paul King springt gezwind van marmelade naar chocolade. *Wonka* is een heerlijk zoete prequel, met een smeuge vulling van frisse ideeën, charmante acteerprestaties en leuke grappen. De ideale eindejaarsfilm voor het hele gezin.

LIEVEN TRIO

Toegegeven: wij waren meer dan een beetje sceptisch toen werd aangekondigd dat Roald Dahls iconische kinderboek *Sjokie en de chocoladefabriek* een prequel zou krijgen. *Wonka* klonk als een zoveelste graai uit Hollywoods Grote Grabbelton van Boekhoudkundig Verantwoorde Ideeën Waar Niemand Om Gevraagd Heeft. Zelfs acteur Timothée Chalamet vreesde op voorhand dat het een “cynische *cash grab*” zou worden. Maar kijk nu: hij speelt met ongebreideld spelplezier de hoofdrol in *Wonka*, en wij zagen onze achterdocht al in de eerste minuten verdwijnen als chocolade voor de zon.

Wonka is een bruisend *from zero to hero*-verhaal, dat begint wanneer de jonge Willy Wonka zingend - jep, het is een musical - aanmeert in een grote stad, met enkel “tien stuivers en een hoed vol dromen” bij zich. Het plan: zijn betoverende chocoladewaren met de wereld delen. Maar dat is niet naar de zin van een corrupt kartel van schofterige chocolatiërs (Matt Lucas, Paterson Joseph en Mathew Baynton), en

ook een koppel hebbelijke hoteluitbaters (Tom Davis en een heerlijk doortrapte Olivia Colman) gooit roet in het eten. Het zijn slechteriken om van te snoepen, helemaal in de geest van Roald Dahl.

Alvorens Timothée Chalamet weer somber de woestijn van *Dune 2* induikt, laat hij zich in *Wonka* nog eens van zijn meest sprankelende kant zien. Zingend en (tap)dansend laat hij de geest van Fred Astaire herleven. Chalamets innemende Willy ligt mijlenver van de solitaire weirdo die Johnny Depp speelde in Tim Burtons *Charlie and the Chocolate Factory*. *Wonka* verwijst in het algemeen trouwens nauwelijks naar Burtons versie, en pakt vooral uit met eigen ideeën, die zodanig entertainen dat je haast vergeet dat je naar een prequel zit te kijken.

WES ANDERSON-ACHTIG

Met Paul King in de regiestoel is het geen verrassing dat de film dichter aanleunt bij de gezellige chaos van *Paddington* en *Paddington 2*. Ook nu weer combineert King een Wes Anderson-achtige esthetiek - *Wonka* speelt zich af in een fantasiestad die zo uit *The Grand Budapest Hotel* lijkt gelicht - met grappen die jong en oud samen de slappe lach bezorgen.

In de derde act, wanneer spanning en actie de bovenhand krijgen, verliest *Wonka* wat van zijn onweerstaanbare aantrekkingskracht, en de boodschap waarmee King je naar huis stuurt, bevat net te veel suiker. Maar een film die Hugh Grant als een welbespraakte Oempa Loempa opvoert, krijgt van ons veel krediet. Ideaal vertier om de donkerste dagen van het jaar op te vrolijken.

Timothée Chalamet laat al zingend en (tap)dansend de geest van Fred Astaire herleven. © AP